

**Κατάφωρη παραβίαση δικαιωμάτων η προσχηματική
και αυθαίρετη επίκληση της Τουρκίας ως «ασφαλούς
τρίτης χώρας» από τις Ελληνικές Αρχές**

Φεβρουάριος 2022

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	2
Παραδοχή της πρόδηλης αδυναμίας υλοποίησης επανεισδοχών προς την Τουρκία ...	3
Στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου	3
Στην ενδοχώρα	4
Αυθαίρετη και γενικευμένη καταστρατήγηση των κανόνων της διαδικασίας ασύλου ..	5
Άρνηση κατ'ουσίαν εξέτασης της αίτησης ασύλου, κατά παράβαση του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου	5
Άρνηση αξιολόγησης ισχυρισμών στην προσφυγή, κατά παράβαση του αρ. 4, παρ. 3 της Οδηγίας για την αναγνώριση και του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου	6
Απόρριψη μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου ως απαράδεκτων, κατά παράβαση των αρ. 38, παρ. 2, περ. γ' και 40 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου	7
Άρνηση καταγραφής δευτέρων μεταγενέστερων αιτήσεων, κατά παράβαση του αρ. 6, παρ. 1 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου	9
Διαταγή επιστροφής με οικειοθελή αναχώρηση άνευ προορισμού, κατά παράβαση του αρ. 3, παρ. 4 της Οδηγίας επιστροφών	10
Οι θεσμικές ευθύνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	11

Εισαγωγή

Η απόρριψη των αιτήσεων ασύλου ως απαραδέκτων βάσει της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» εφαρμόζεται συστηματικά από τις ελληνικές αρχές, εδώ και πέντε πλέον χρόνια, με πρακτικές και διαδικασίες που παραβιάζουν σωρεία διατάξεων του διεθνούς και ενωσιακού δικαίου,¹ και δη το αρ. 33 της Σύμβασης της Γενεύης, το αρ. 3 της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων, το αρ. 3 της ΕΣΔΑ, το αρ. 7 του ΔΣΑΠΔ, το αρ. 19, παρ. 2 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το αρ. 10, παρ. 3, περ. β', το αρ. 12, παρ. 1, περ. δ', το αρ. 24, παρ. 3 και το αρ. 38, παρ. 2, περ. α' ως γ', το αρ. 46, παρ. 7 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου. Οι εν λόγω παραβιάσεις έχουν τεθεί απευθείας υπόψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω καταγγελιών για παραβιάσεις του ενωσιακού κεκτημένου και για κακή μεταφορά και εφαρμογή της Οδηγίας, ωστόσο, η εξέτασή τους παραμένει εκκρεμής από το καλοκαίρι του 2021 μέχρι σήμερα.²

Παράλληλες παραβιάσεις προκύπτουν από τη σκόπιμη και συστηματική άρνηση των αρχών να εφαρμόσουν, τέσσερα χρόνια μετά την αναστολή του Διμερούς Πρωτοκόλλου Επανεισδοχής Ελλάδας-Τουρκίας και δύο χρόνια μετά την αναστολή των επανεισδοχών βάσει της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας από τις τουρκικές αρχές,³ το αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και ήδη αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019, σύμφωνα με το οποίο η αίτηση ασύλου κρίνεται στην ουσία της «όταν η τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της».

Από τον Ιούνιο του 2021, δε, σημειώνεται εκθετική άνοδος των απορριψεων αιτήσεων ασύλου ως απαραδέκτων, καθώς η Ελλάδα υπάγει ανεξαιρέτως στην έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» τους πολίτες Συρίας, Αφγανιστάν, Σομαλίας, Πακιστάν και Μπανγκλαντές στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, βάσει της ΚΥΑ 42799/2021 περί εθνικού καταλόγου καθορισμού ασφαλών τρίτων χωρών.

Στο παρόν σημείωμα, η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) και η PRO ASYL συνοψίζουν τη συνεχιζόμενη αυθαιρέτη απόρριψη των αιτήσεων ασύλου ως απαραδέκτων από τις Αρμόδιες Αρχές Εξέτασης και την παρεμπόδιση της πρόσβασης των προσφύγων σε νέες διαδικασίες αναζήτησης διεθνούς προστασίας, με αποτέλεσμα, αφενός την άρνηση προστασίας, αφετέρου την άρνηση, εν τέλει, ακόμη και της στοιχειώδους πρόσβασης σε διεθνή προστασία προσώπων που τη δικαιούνται. Αυτό συμβαίνει παρά τις επίσημες ανακοινώσεις των αρμόδιων αρχών ως προς την αποδεδειγμένη, εδώ και τέσσερα χρόνια βάσει του Διμερούς Πρωτοκόλλου Επανεισδοχής και δύο χρόνια βάσει της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, αδυναμία διεξαγωγής επανεισδοχών προς την Τουρκία και κατά παράβαση του αρ. 6, παρ. 1, του

¹ RSA & Ίδρυμα PRO ASYL, *EU-Turkey deal: 5 Years of Shame – Rule of law capture by a Statement*, Μάρτιος 2021, 5-6, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3IMKyB5>, *Submission in M.S.S. and Rahimi v. Greece*, Ιούλιος 2020, σκ. 29-34, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3AHBzya>.

² CHAP(2021)02261, 7 Ιουνίου 2021, CHAP(2021)02274, 8 Ιουνίου 2021, CHAP(2021)02994, 31 Ιουλίου 2021. Βλ. RSA, «Αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα καταγγέλλουν παραβιάσεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για το άσυλο», 16 Ιουνίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3rVxrXw>.

³ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE), *Country Report Greece, 2020 Update*, Ιούνιος 2021, 140-141, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3KTxtrs>, HIAS & Equal Rights Beyond Borders, *Refugees in legal limbo*, 18 Ιουνίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3geDRLL>, Fenix, «Fenix calls the Greek authorities to examine the merits of asylum applications rejected on admissibility», 6 Δεκεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3r9Nbzq>.

αρ. 38, παρ. 2, περ. γ' και παρ. 4, του αρ. 40, παρ. 2 και του αρ. 46, παρ. 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, του αρ. 4, παρ. 3 της Οδηγίας για την αναγνώριση και του αρ. 3, περ. 4 της Οδηγίας επιστροφών. Το σημείωμα καταλήγει με επισημάνσεις των θεσμικών ευθυνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τήρηση και τον σεβασμό του διεθνούς και ενωσιακού δικαίου για το άσυλο και καλεί την Επιτροπή να κινήσει άμεσα τις επί παραβάσει διαδικασίες κατά της Ελλάδας.

Παραδοχή της πρόδηλης αδυναμίας υλοποίησης επανεισδοχών προς την Τουρκία

Στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου

Κατ'αρχήν, την αναστολή των συνδεόμενων με την Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας επανεισδοχών την αναγνωρίζουν δημόσια τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁴ όσο και οι αρμόδιοι υπουργοί της ελληνικής κυβέρνησης. Κατά ρητή παραδοχή του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη στο τέλος του περασμένου έτους, η Τουρκία αρνείται να εφαρμόσει την Κοινή Δήλωση, επικαλούμενη την πανδημία του κορονοϊού ως αιτιολογία για την αναστολή των επανεισδοχών.⁵ Σύμφωνα, δε, με δήλωση του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου στις αρχές του 2022, «η Τουρκία μονομερώς από το Μάρτιο του 2020 έχει διακόψει, προφασισζόμενη θέματα COVID, την αποδοχή όσων δεν δικαιούνται διεθνούς προστασίας» και «η Τουρκία δεν συνεργάζεται στο βαθμό που θέλουμε να συνεργαστεί».⁶ Σε προηγούμενη δήλωσή του, ο εν λόγω Υπουργός τόνιζε ότι η Τουρκία «επιμένει να αρνείται να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις της, χωρίς επιχειρήματα».⁷

Σε τουλάχιστον δεκαέξι περιπτώσεις από το καλοκαίρι του 2021 μέχρι σήμερα, οι δικηγόροι της RSA έχουν αιτηθεί ενημέρωση από το Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας σχετικά με την αναστολή των επανεισδοχών προς την Τουρκία συγκεκριμένα ως προς το κατά πόσο έχει αποσταλεί αίτημα επανεισδοχής προς τις τουρκικές αρχές ειδικά για τους συγκεκριμένους αιτούντες άσυλο, των οποίων οι αιτήσεις εξετάζονται υπό το πρίσμα της «ασφαλούς τρίτης χώρας» και της επιστροφής τους σε αυτήν. Οι απαντήσεις της Μονάδας Επανεισδοχών της Διεύθυνσης Διαχείρισης Μετανάστευσης της Ελληνικής Αστυνομίας συνιστούν πάγια επιβεβαίωση της απουσίας οποιασδήποτε προοπτικής απομάκρυνσης των προσφύγων από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου προς την Τουρκία, ενόψει της οποίας δεν αποστέλλονται πλέον αιτήματα επανεισδοχής στις τουρκικές αρχές:

«[Σ]ας γνωρίζουμε ότι, η επανεισδοχή υπηκόων τρίτων χωρών από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου προς την Τουρκία, στο πλαίσιο της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε.-Τουρκίας (Βρυξέλλες, 18-03-2016), πραγματοποιείται βάσει των σχετικών διατάξεων των Νόμων 3386/2005, 3907/2011 και 4636/2019... Η διεξαγωγή των εν λόγω επιχειρήσεων ανεστάλη από τις τουρκικές Αρχές την 16-03-2020.

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Turkey Report 2021*, SWD(2021) 290, 19 Οκτωβρίου 2021, 48, Απάντηση στην υπ'αριθμ. Ρ-000604/2021 ερώτηση, 1 Ιουνίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3llx2hW>.

⁵ Βουλή των Ελλήνων, *Συνεδρίαση της Επιτροπής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων*, 17 Δεκεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3g864nv>.

⁶ Παραπολιτικά, «Μηταράκης στα Παραπολιτικά 90,1: Η Τουρκία έχει διακόψει την αποδοχή όσων δικαιούνται προστασίας – Προκλητική η εικόνα με τους μετανάστες στην πλατεία Συντάγματος», 5 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3r9golv>.

⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Νέο αίτημα της Ελλάδας για την επιστροφή 1908 παράνομων οικονομικών μεταναστών στην Τουρκία», 28 Ιουλίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/33SlytD>.

Σημειώνεται ότι, τα αιτήματα επανεισδοχής, βάσει της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, αποστέλλονται στο πλαίσιο οργάνωσης των αντίστοιχων επιχειρήσεων επανεισδοχής. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η διεξαγωγή επιχειρήσεων επανεισδοχής στην Τουρκία, έχει ανασταλεί, δεν αποστέλλονται και τα σχετικά αιτήματα.»⁸

Παράλληλα, η νομολογία του Διοικητικού Πρωτοδικείου Ρόδου στο πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου της κράτησης, έχει κρίνει πρόδηλη την απουσία εύλογης προοπτικής επανεισδοχής στην Τουρκία, δίνοντας έμφαση στο γεγονός ότι «η αρμόδια αστυνομική αρχή δεν επικαλείται, ούτε παραθέτει στοιχεία για το αντίθετο, ήτοι δεν προκύπτει πως έχει προβεί σε κάποια συγκεκριμένη ενέργεια για την εκτέλεση της... απόφασης επανεισδοχής».⁹

Στην ενδοχώρα

Κατά το γράμμα της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας¹⁰ αλλά και ρητής διάταξης στην ελληνική νομοθεσία, «στο πλαίσιο υλοποίησης της από 18-03-2016 Κοινής Δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης Τουρκίας και κατά τη μέχρι σήμερα ακολουθούμενη πρακτική, αιτούντες διεθνή προστασία, οι οποίοι έχουν εισέλθει στην Ελλάδα από την Τουρκία και οι οποίοι δεν παραμένουν στα νησιά του Αιγαίου, δεν γίνονται δεκτοί από την Τουρκία προς επιστροφή σε περίπτωση απόρριψης της αίτησής τους».¹¹ Για τον λόγο αυτό δεν εμπιπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω Κοινής Δήλωσης ούτε και της διαδικασίας συνόρων όσοι αιτούντες άσυλο βρίσκονται στην ενδοχώρα.¹²

Αποκλειστική βάση για την επανεισδοχή των διαμενόντων στην ενδοχώρα προς την Τουρκία αποτελεί το Διμερές Πρωτόκολλο Επανεισδοχής Ελλάδας-Τουρκίας, αφού η Τουρκία ουδέποτε έχει εφαρμόσει τη ρήτρα επανεισδοχής πολιτών τρίτων χωρών της Συμφωνίας Επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας. Ωστόσο, η εφαρμογή του εν λόγω Διμερούς Πρωτοκόλλου παραμένει σε αναστολή από το 2018 μέχρι σήμερα από τις τουρκικές αρχές, όπως προκύπτει από επίσημη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹³ αλλά και από τις σχετικές απαντήσεις της Μονάδας Επανεισδοχών της Διεύθυνσης Διαχείρισης Μετανάστευσης της Ελληνικής Αστυνομίας σε ατομικές περιπτώσεις αιτούντων άσυλο:

«Επιπρόσθετα, σας γνωρίζουμε ότι, η επανεισδοχή υπηκόων τρίτων χωρών από την ηπειρωτική χώρα προς την Τουρκία, πραγματοποιείται σε υλοποίηση του διμερούς Πρωτοκόλλου Επανεισδοχής Ελλάδας-Τουρκίας (κυρώθηκε με το Ν. 3030/2002, ΦΕΚ-Α' 163/15.07.2002)... Επιπλέον, σημειώνεται ότι η εφαρμογή του

⁸ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Απάντηση υπ' αριθμ. 4666/3-123815, 26 Φεβρουαρίου 2022, 4666/3-123679, 11 Φεβρουαρίου 2022, 4666/3-123672, 2 Φεβρουαρίου 2022, 4666/3-123670, 31 Ιανουαρίου 2022, 4666/3-123598, 20 Ιανουαρίου 2022, 4666/3-123580, 17 Ιανουαρίου 2022, 4666/3-123567, 15 Ιανουαρίου 2022, 4666/3-123539, 11 Ιανουαρίου 2022, 4666/3-229920, 27 Δεκεμβρίου 2021, 4666/3-229748, 29 Νοεμβρίου 2021. Βλ. και Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 4666/3-229560, 1 Νοεμβρίου 2021, 4666/3-229453, 17 Οκτωβρίου 2021, 4666/3-229262, 24 Σεπτεμβρίου 2021, 4666/3-229165, 14 Σεπτεμβρίου 2021, 4666/3-235950, 5 Ιουλίου 2021.

⁹ Ενδεικτικά, ΔΠρΡοδ ΑΡ515/2021, σκ. 3, ΑΡ514/2021, σκ. 3, ΑΡ450/2021, σκ. 4, ΑΡ136/2021, σκ. 4, ΑΡ122/2021.

¹⁰ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016, σκ. 1.

¹¹ Αιτ. σκ. 10 ΥΑ 1140/2019, ΦΕΚ Β' 4736/20.12.2019.

¹² 13^η ΕπΠροσ 34760/2021, σκ. 4, 9^η ΕπΠροσ 238593/2021, 15^η ΕπΠροσ 415514/2021, σκ. 4.

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Turkey Report 2021, SWD(2021) 290, 19 Οκτωβρίου 2021, 48.

ανωτέρω διμερούς Πρωτοκόλλου ανεστάλη από τις τουρκικές Αρχές εντός του έτους 2018, αιτία για την οποία ουδείς υπήκοος τρίτης χώρας έχει έκτοτε επιστραφεί στην Τουρκία. Πιο συγκεκριμένα, για τον υπήκοο... έχει αποσταλεί από τη Διεύθυνσή μας (Δ.Δ.Μ.) το υπ' αριθμ. ... αίτημα επανεισδοχής προς τις τουρκικές Αρχές, για το οποίο δεν έχουμε λάβει σχετική απάντηση.»¹⁴

Αυθαίρετη και γενικευμένη καταστρατήγηση των κανόνων διεθνούς και ενωσιακού δικαίου που διέπουν τη διαδικασία ασύλου και τη διεθνή προστασία

Άρνηση κατ' ουσίαν εξέτασης της αίτησης ασύλου, κατά παράβαση του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου

Σύμφωνα με το αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και ήδη αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019 σχετικά με την «ασφαλή τρίτη χώρα», «όταν η ως άνω τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της, η αίτησή του εξετάζεται επί της ουσίας από τις Αρχές Απόφασης».

Η εν λόγω εγγύηση καταστρατηγείται συστηματικά τα τελευταία δύο χρόνια από τη Διοίκηση, δεδομένου του ότι, παρά την πρόδηλη και επισήμως τεκμηριωμένη αναστολή των επανεισδοχών προς την Τουρκία είτε από τα νησιά είτε από την ενδοχώρα, η Υπηρεσία Ασύλου εμμένει στην εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» σε όλους τους πολίτες Συρίας στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Από τον Ιούνιο του 2021, δε, υπάγει ανεξαιρέτως στην εν λόγω έννοια τους πολίτες Συρίας, Αφγανιστάν, Σομαλίας, Πακιστάν και Μπανγκλαντές στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, βάσει της ΚΥΑ 42799/2021 περί εθνικού καταλόγου καθορισμού «ασφαλών τρίτων χωρών».¹⁵ Αιτήσεις ακύρωσης της εν λόγω κανονιστικής πράξης εκκρεμούν ενώπιον της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ).¹⁶

Το 2021, η Υπηρεσία Ασύλου απέρριψε 6.424 αιτήσεις ασύλου ως απαράδεκτες με βάση την «ασφαλή τρίτη χώρα», αριθμό υπερδιπλάσιο των αντίστοιχων αποφάσεων απαραδέκτου που ελήφθησαν το προηγούμενο έτος. Η συντριπτική πλειοψηφία των εν λόγω αποφάσεων (5.922) εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της ΚΥΑ 42799/2021. Δέον όπως επισημανθεί ότι μόνο 979 από τις 6.424 αποφάσεις απαραδέκτου αφορούν στη διαδικασία των συνόρων στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και συνακολούθως στην εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας.¹⁷

Η Διοίκηση αγνοεί συστηματικά τις επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ), κατά τις οποίες «εάν η επανεισδοχή στη χώρα αυτή δεν είναι δυνατή, το αίτημα πρέπει να εξεταστεί από τις ελληνικές αρχές επί της ουσίας. Διαφορετικά, δημιουργείται ένας αέναος κύκλος εξέτασης επί του παραδεκτού των αιτημάτων διεθνούς προστασίας, χωρίς να εξετάζεται ποτέ η ουσία τους και χωρίς να είναι δυνατή η επανεισδοχή για

¹⁴ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 4666/3-229165, 14 Σεπτεμβρίου 2021. Βλ. και Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 4666/3-123539-β, 7 Φεβρουαρίου 2022.

¹⁵ ΚΥΑ 42799/2021, ΦΕΚ Β' 2425/07.06.2021. Βλ. και RSA, «6 Ερωτήσεις & Απαντήσεις σχετικά με τον παράνομο εθνικό κατάλογο καθορισμού «ασφαλών τρίτων χωρών»», 8 Σεπτεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3gcQUgJ>.

¹⁶ RSA & ΕΣΠ, «Στο ΣΤΕ η ΚΥΑ που χαρακτηρίζει την Τουρκία "ασφαλή τρίτη χώρα"», 7 Οκτωβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3GbN42d>.

¹⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 97157/2022, 17 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3oXKvuD>.

αίτηση προστασίας στην τρίτη ασφαλή χώρα, με αποτέλεσμα να ακυρώνεται, ουσιαστικά, η εκπλήρωση του σκοπού της Σύμβασης της Γενεύης και της οικείας ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας για την προστασία των προσφύγων».¹⁸ Αγνοεί, δε, το γεγονός ότι «παρόμοια κρίση θα είχε ως μοναδικό αποτέλεσμα την άσκοπη καθυστέρηση της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης, δεδομένου ότι στην συνέχεια, μετά την άρνηση της τρίτης χώρας να δεχθεί τον αιτούντα στο έδαφός της, η αίτησή του θα έπρεπε ούτως ή άλλως να εξεταστεί πλέον επί της ουσίας από τις αρμόδιες Αρχές Απόφασης. Η εν λόγω ερμηνευτική θέση θα αντιστρατευόταν την αρχή της ταχείας ολοκλήρωσης της σχετικής διαδικασίας, που κατοχυρώνεται με το άρθρο 31 παρ. 2 της Οδηγίας και αποσκοπεί, σύμφωνα με την 18η αιτιολογική σκέψη αυτής, στην εξυπηρέτηση τόσο του συμφέροντος των κρατών μελών, όσο και του συμφέροντος των αιτούντων».¹⁹

Η Υπηρεσία Ασύλου παραλείπει, επίσης, να αξιολογήσει, ακόμη και να αναφέρει στις αποφάσεις της, τους ισχυρισμούς των αιτούντων περί της συνδρομής του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου στην περίπτωση τους, προβαλλόμενους με αυτοτελείς αιτήσεις αλλά και υπό τη μορφή ενστάσεων στην προσωπική συνέντευξη, κατά παράβαση του αρ. 4, παρ. 3 της Οδηγίας για την αναγνώριση.²⁰ Εξαιρέση αποτελεί απόφαση του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου Χίου που έκανε δεκτό τον ισχυρισμό του αιτούντος σχετικά με την αδυναμία επανεισδοχής στην Τουρκία, χωρίς, όμως, αυτό να ασκήσει επιρροή στην κρίση της Υπηρεσίας επί του παραδεκτού της αίτησης.²¹

Άρνηση αξιολόγησης ισχυρισμών στην προσφυγή, κατά παράβαση του αρ. 4, παρ. 3 της Οδηγίας για την αναγνώριση και του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου

Η γενικευμένη παραβίαση του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και ήδη αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019 επαναλαμβάνεται και στο στάδιο της δευτεροβάθμιας εξέτασης ενώπιον της Αρχής Προσφυγών. Οι Επιτροπές Προσφυγών όχι μόνο παραλείπουν να εφαρμόσουν αυτεπαγγέλτως, ως οφείλουν, τη διάταξη του αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019, αλλά συστηματικά αρνούνται να αξιολογήσουν, ακόμη και να αναφέρουν στις αποφάσεις τους, τους προβληθέντες ενώπιόν τους ισχυρισμούς περί της υποχρέωσης εξέτασης της υπόθεσης στην ουσία,²² αλλά και τους ισχυρισμούς και τα στοιχεία περί συνδρομής των όρων της μη επαναπροώθησης. Σε μία περίπτωση, δε, η Επιτροπή Προσφυγών όχι μόνο παρέλειψε να εξετάσει τον σχετικό ισχυρισμό που προβλήθηκε σε πρώτο βαθμό και ενώπιόν της, αλλά έκρινε εσφαλμένως ότι «από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι ο συγκεκριμένος προσφεύγων δεν γίνεται δεκτός από την Τουρκία».²³

¹⁸ ΣτΠ, Επιστολή υπ' αριθμ. 301551/41050/2021 και 301755/41017/2021, 22 Ιουλίου 2021.

¹⁹ 21^η ΕπΠροσ 364000/2021, 10-11.

²⁰ Άρθρο 4, παρ. 3 Ν 4636/2019.

²¹ ΠΓΑ Χίου 193407/2021, σκ. 3.2, Δελτίο Νομολογίας Ασύλου 1/2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3ovtJ6f>.

²² Ενδεικτικά, 18^η ΕπΠροσ 165163/2021, 20^η ΕπΠροσ 260356/2021, 20^η ΕπΠροσ 260375/2021, 7^η ΕπΠροσ 378505/2021.

²³ 6^η ΕπΠροσ 248623/2021, 16.

Ως εκ της τακτικής αυτής, παραβιάζονται και τα αρ. 4, παρ. 3 της Οδηγίας για την αναγνώριση²⁴ και αρ. 46, παρ. 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου²⁵ σχετικά με την υποχρέωση των Επιτροπών Προσφυγών να προβαίνουν σε εκ νέου εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού και να συνεκτιμούν τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος κατά την εξ υπαρχής εξέταση της αίτησης ασύλου.²⁶

Μοναδική εξαίρεση στην τακτική της άρνησης εφαρμογής του αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019 εν γνώσει της RSA και της PRO ASYL αποτελεί η απόφαση της 21^{ης} Ανεξάρτητης Επιτροπής Προσφυγών σε μονομελή σύνθεση, η οποία εφάρμοσε τη διάταξη σε ατομική υπόθεση προσφεύγοντος, κρίνοντας «βέβαιο, λόγω της πρακτικής που ορισμένη χώρα ακολουθεί είτε γενικά, είτε έναντι συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων, είτε και έναντι του αιτούντος ατομικά, ότι αυτή δεν πρόκειται να δεχθεί την είσοδο του αιτούντος στο έδαφός της, ενώ δεν μπορεί ούτε να πιθανολογηθεί ότι η στάση της αυτή θα μεταβληθεί στο προσεχές μέλλον, τότε πρέπει να γίνει δεκτό ότι η σχετική αίτηση δεν επιτρέπεται να απορριφθεί ως απαράδεκτη με την αιτιολογία ότι η ως άνω χώρα συνιστά «ασφαλή τρίτη χώρα» για τον εν λόγω αιτούντα, ακόμα και αν η χώρα αυτή πληροί τα ουσιαστικά κριτήρια που θέτουν το άρθρο 38 της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ και το άρθρο 86 του ν. 4636/2019. Κατά συνέπεια και δεδομένου ότι, όπως κρίθηκε στην προηγούμενη σκέψη, ενόψει της πρακτικής απόλυτου αποκλεισμού επιστροφών μεταναστών/προσφύγων που εισήλθαν παράτυπα από το έδαφός της στην Ελλάδα, η Τουρκία θεωρείται βέβαιο ότι δεν θα επιτρέψει στον προσφεύγοντα να εισέλθει στο έδαφός της».²⁷ Ωστόσο, σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «κατά το έτος 2021, το αρ. 86, παρ. 5 του ν. 4636/2019 εφαρμόστηκε, από τις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, σε 314 αποφάσεις.»²⁸

Απόρριψη μεταγενέστερων αιτήσεων ασύλου ως απαράδεκτων, κατά παράβαση των αρ. 38, παρ. 2, περ. γ' και 40, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου

Μέχρι τον Ιούλιο του 2021, οι μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου που καταγράφονταν κατόπιν της τελεσίδικης απόρριψης της αρχικής αίτησης βάσει της «ασφαλούς τρίτης χώρας» εξετάζονταν και πάλι με βάση την ως άνω έννοια, με εκ νέου καταστρατήγηση του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου από την Υπηρεσία Ασύλου και τις Επιτροπές Προσφυγών, ακόμη και στην περίπτωση αιτούντων που τεκμηριώναν με τη μεταγενέστερη αίτηση την αδυναμία επανεισδοχής τους στην Τουρκία.²⁹

Ωστόσο, με εγκύκλιο που εκδόθηκε στις 7 Ιουλίου 2021, ήτοι έναν μήνα μετά την έκδοση της ΚΥΑ 42799/2021 περί εθνικού καταλόγου «ασφαλών τρίτων χωρών», το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου διευκρινίζει ότι οι μεταγενέστερες αιτήσεις που υποβάλλονται κατόπιν της τελεσίδικης απόρριψης του αρχικού αιτήματος βάσει της

²⁴ Άρθρο 4, παρ. 3 Ν 4636/2019.

²⁵ Άρθρο 97, παρ. 10 Ν 4636/2019.

²⁶ Ενδεικτικά, 8η ΕπΠρος 1592/2021, σκ. 3, 19^η ΕπΠρος 6219/2021, σκ. 4, 12^η ΕπΠρος 56970/2021, σκ. Α.7, 11^η ΕπΠρος 59841/2021, 3^η ΕπΠρος 75059/2021, σκ. ΙΙ.2, 6^η ΕπΠρος 140330/2021, 12, 12^η ΕπΠρος 233902/2021, 3. Θεμελιώνεται, δε, λόγος ακύρωσης: ΔΕφΠειρ Α252/2020, σκ. 8, Δελτίο Νομολογίας Ασύλου 1/2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3ovtJ6f>. 21^η ΕπΠρος 364000/2021, 22-23.

²⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 97157/2022, 17 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3oXKvuD>.

²⁹ Ενδεικτικά, 18^η ΕπΠρος 165163/2021 επί μεταγενέστερης αίτησης κατόπιν της απόρριψης της αρχικής από 12^η ΕπΠρος 31200/2020, και 11^η ΕπΠρος 2075/2021 επί μεταγενέστερης αίτησης κατόπιν της απόρριψης της αρχικής από 9^η ΕπΠρος 2548/2020.

έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στο πλαίσιο της διαδικασίας συνόρων, υπάγονται στην προκαταρκτική εξέταση του αρ. 40, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και ήδη αρ. 89, παρ. 2 Ν 4636/2019 ως προς τη συνδρομή νέων και ουσιωδών στοιχείων, τονίζοντας:

«Συγκεκριμένα, για όσους αιτούντες εισέρχονται από την Τουρκία, η επίκληση νέων ουσιωδών στοιχείων δέον όπως αφορά αποκλειστικά και μόνο στην, κατά το νόμο και την Κοινή Δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας, κρίση επί της αρχικής αίτησης σχετικά με το εάν η Τουρκία – ως χώρα διέλευσης του συγκεκριμένου αιτούντος – αποτελεί ή όχι γι' αυτόν ασφαλή τρίτη χώρα σύμφωνα με την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία. Εφόσον δεν προκύπτουν νέα ουσιώδη στοιχεία κατά τα ανωτέρω, η μεταγενέστερη αίτηση απορρίπτεται από τις αρμόδιες αρχές εξέτασης ως απαράδεκτη, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 89 του ν.4636/2019.»³⁰

Η πρακτική αυτή παραβιάζει το αρ. 40, παρ. 2 της Οδηγίας, εφόσον κατά την προκαταρκτική εξέταση των μεταγενέστερων αιτήσεων διερευνάται η συνδρομή νέων και ουσιωδών στοιχείων «σχετικά με την εξέταση του εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τον χαρακτηρισμό του ως δικαιούχου διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95/ΕΕ». Κατά παράβαση, δε, του αρ. 4, παρ. 3 της Οδηγίας για την αναγνώριση και του αρ. 38, παρ. 2, περ. γ' της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, οι ελληνικές αρχές απορρίπτουν ως μη ουσιώδη ακόμη και προβληθέντα νέα στοιχεία που επηρεάζουν την εφαρμογή της «ασφαλούς τρίτης χώρας», όπως αυτά που αφορούν σε ευαλωτότητες και στην κατάσταση της υγείας των αιτούντων.³¹

Οι αρχές παραβιάζουν και σε αυτή την περίπτωση το αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019, συνεχίζοντας να παραλείπουν την εφαρμογή του και αρνούμενες να συμμορφωθούν με τις επανειλημμένες κατευθυντήριες διευκρινίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, παρασχεθείσες σε επιστολές της και σε απαντήσεις στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έχει επισημάνει ότι:

- οι αιτούντες «των οποίων οι αιτήσεις έχουν κριθεί ως απαράδεκτες και δεν έχουν απελαθεί προς την Τουρκία θα πρέπει να δύνανται να αιτηθούν άσυλο ξανά»,³²
- «προϋπόθεση για την εφαρμογή του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου είναι το γεγονός «η τρίτη χώρα δεν επιτρέπει στον αιτούντα να εισέλθει στο έδαφός της». Εάν πληρούται αυτός ο όρος, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την πρόσβαση σε διαδικασία στην ουσία και συνακολούθως δεν

³⁰ Εγκύκλιος υπ' αριθμ. 112808/2021 του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, «Υποβολή σε Περιφερειακά Γραφεία και Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου της ενδοχώρας μεταγενέστερων αιτήσεων από πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, των οποίων προηγούμενη αίτηση για παροχή διεθνούς προστασίας έχει εξεταστεί με τη διαδικασία του άρθρου 90 του ν. 4636/2019 (Α' 169) και έχει απορριφθεί τελεσίδικα ως απαράδεκτη κατ' άρθρο 84 παρ. 1 περ. (δ)», 7 Ιουλίου 2021.

³¹ Ενδεικτικά, 3^η ΕπΠρος 307768/2021 επί μεταγενέστερης αίτησης κατόπιν της απόρριψης της αρχικής από 18^η ΕπΠρος 68486/2021.

³² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση στην υπ' αριθμ. Ε-004131/2021 ερώτηση, 21 Δεκεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3g68gfc>, Απάντηση στην υπ' αριθμ. Ρ-000604/2021 ερώτηση, 1 Ιουνίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3lIx2hW>. Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επιστολή υπ' αριθμ. Ares(2021)4786083, 26 Ιουλίου 2021.

απορρίπτουν τη μεταγενέστερη αίτηση ως απαράδεκτη βάσει της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας».³³

Σημειωτέον ότι ορισμένες Επιτροπές Προσφυγών έχουν κρίνει συνθήκες όπως η πανδημία του κορονοϊού, δεδομένων των επιπτώσεων της στο σύστημα διεθνούς προστασίας της Τουρκίας, ως νέο και ουσιώδες στοιχείο, δυνάμενο να επανεκκινήσει τη διαδικασία εξέτασης της αίτησης ασύλου, εμμένοντας ωστόσο στη μη εφαρμογή του αρ. 86, παρ. 5 Ν 4636/2019.³⁴

Σύμφωνα με στατιστικά που εξέδωσε το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, μέχρι τα τέλη του 2021 είχαν κατατεθεί 80 μεταγενέστερες αιτήσεις από αιτούντες, η αρχική αίτηση των οποίων είχε απορριφθεί βάσει της ΚΥΑ 42799/2021 περί χαρακτηρισμού της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας».³⁵

Άρνηση καταγραφής δεύτερων μεταγενέστερων αιτήσεων, κατά παράβαση του αρ. 6, παρ. 1 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου

Με την τροποποίηση του Ν 4636/2019 από τον Ν 4825/2021, εισήχθη νέα παρ. 10 στο αρ. 89 Ν 4636/2019, σύμφωνα με την οποία η υποβολή δεύτερης μεταγενέστερης αίτησης υπόκειται στην καταβολή παραβόλου ύψους 100 ευρώ. Η Κοινή Υπουργική Απόφαση, στην οποία εξειδικεύεται η διαδικασία και αναφέρεται ότι το παράβολο των 100 ευρώ κατατίθεται ξεχωριστά για κάθε μέλος της οικογένειας που υποβάλλει τέτοια αίτηση, δημοσιεύθηκε μόλις στις 27 Δεκεμβρίου 2021 και αποτελεί επιπλέον σημαντικό και ανεπίτρεπτο πρόσκομμα στην κατάθεση μεταγενέστερης αίτησης το οποίο στερεί απόλυτα την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, ιδιαίτερα στην περίπτωση πολυμελών οικογενειών.³⁶

Το αρ. 89, παρ. 10 Ν 4636/2019 και το αρ. 1, παρ. 1 ΚΥΑ 472687/2021 προβλέπουν ότι το παράβολο αποτελεί προϋπόθεση για την «υποβολή» της αίτησης ασύλου. Η ως άνω διατύπωση παραβιάζει ευθέως το αρ. 6, παρ. 1 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, καθόσον η «υποβολή» της αίτησης κατά την έννοια του ενωσιακού δικαίου, με την οποία αποκτάται η ιδιότητα του «αιτούντος άσυλο»,³⁷ συνίσταται στην έκφραση της βούλησης του ενδιαφερομένου να καταθέσει αίτηση διεθνούς προστασίας. Όπως τονίζεται από το ΔΕΕ, «η ενέργεια της «υποβολής» αίτησης διεθνούς προστασίας δεν απαιτεί καμία διοικητική διατύπωση»,³⁸ ενώ, μολονότι «το άρθρο 6, παράγραφος 3, της ως άνω οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να απαιτούν οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας να κατατίθενται σε καθορισμένο χώρο, επισημαίνεται ότι καμία διάταξη της ίδιας οδηγίας δεν θεσπίζει παρόμοιο κανόνα όσον αφορά την υποβολή των αιτήσεων διεθνούς προστασίας».³⁹

³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση στην υπ' αριθμ. E-005103/2021 ερώτηση, 25 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3GdF3tz>. Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επιστολή υπ' αριθμ. Ares(2021)7554555, 7 Δεκεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3GcYnar>.

³⁴ Ενδεικτικά, 20^η ΕπΠρος 260356/2021, σκ. Α.4, 20^η ΕπΠρος 260375/2021, σκ. Α.4, Δελτίο Νομολογίας Ασύλου 1/2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3ovtJ6f>.

³⁵ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 97157/2022, 17 Φεβρουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3oXKvuD>.

³⁶ Άρθρο 1, παρ. 2 ΚΥΑ, 472687/2021, ΦΕΚ Β' 6246/27.12.2021.

³⁷ Άρθρο 2, περ. γ' Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, άρθρο 65, παρ. 8 Ν 4636/2019.

³⁸ ΔΕΕ, C-36/20 VL κατά Ministerio Fiscal, 25 Ιουνίου 2020, σκ. 93.

³⁹ ΔΕΕ, C-808/18 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 96.

Η επιβολή του παραβόλου ως όρου για την υποβολή της αίτησης ασύλου και δη για τον προγραμματισμό του ραντεβού καταγραφής⁴⁰ εισάγει ανεπίτρεπτο όρο και περιορισμό στην ενάσκηση του δικαιώματος υποβολής αίτησης ασύλου, κατά τρόπο που «θα έθιγε την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 6 της οδηγίας αυτής».⁴¹ Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει, δε, προσφάτως «επισημάνει στις ελληνικές αρχές ότι η άνευ όρων επιβολή παραβόλου 100 ευρώ για δεύτερες μεταγενέστερες αιτήσεις εγείρει ζητήματα ως προς την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.»⁴²

Στην πράξη, δε, από την έναρξη ισχύος του Ν 4825/2021 τον Σεπτέμβριο του 2021 και μέχρι την έκδοση της ως άνω κανονιστικής πράξης στο τέλος Δεκεμβρίου του 2021, η Υπηρεσία Ασύλου αρνείτο να προβεί στην καταγραφή δεύτερων μεταγενέστερων αιτήσεων, επικαλούμενη την αναμονή διευκρινιστικών οδηγιών.⁴³

Διαταγή επιστροφής με οικειοθελή αναχώρηση άνευ προορισμού, κατά παράβαση του αρ. 3, παρ. 4 της Οδηγίας επιστροφών

Κατά την απόρριψη της αίτησης ασύλου σε δεύτερο βαθμό, οι Επιτροπές Προσφυγών διατάσσουν την επανεισδοχή των προσφύγων στην Τουρκία,⁴⁴ άλλως διατάσσουν την επιστροφή τους με προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης χωρίς να προσδιορίζουν σε ποια χώρα καλούνται αυτοί να επιστρέψουν.⁴⁵ Στη δεύτερη περίπτωση, η απόφαση επιστροφής εκδίδεται κατά παράβαση του αρ. 3, παρ. 4 της Οδηγίας επιστροφών⁴⁶ εφόσον η «υποχρέωση επιστροφής δεν μπορεί να νοηθεί... χωρίς τον προσδιορισμό του προορισμού».⁴⁷

Σε κάθε περίπτωση, η Διοίκηση δεν δύναται να απαιτεί ευλόγως από τους αιτούντες, των οποίων τα αιτήματα απορρίπτονται βάσει της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας», να επιστρέψουν είτε στην Τουρκία, η οποία αποδεδειγμένα δεν τους δέχεται στο έδαφός της, είτε στη χώρα καταγωγής τους, χωρίς να έχουν κριθεί οι λόγοι για τους οποίους την εγκατέλειψαν και συνακολούθως ο κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης σε περίπτωση επανόδου τους στο έδαφός της.⁴⁸ Λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω, προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία η εσφαλμένη αναφορά στην Εγκύκλιο 112808/2021 στο «γεγονός ότι παρατηρείται συστηματική παραβίαση, εκ μέρους των αιτούντων διεθνή προστασία, του όρου της οικειοθελούς αναχώρησης στις αποφάσεις επιστροφής που ενσωματώνονται στις τελεσίδικες απορριπτικές αποφάσεις περί χορήγησης διεθνούς προστασίας».⁴⁹

⁴⁰ ΠΓΑ Λέσβου, Καταγραφή 2^{ων} + μεταγενέστερων αιτήσεων – Καταβολή παραβόλου, 66654/2022, 4 Φεβρουαρίου 2022.

⁴¹ ΔΕΕ, C-808/18 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, 17 Δεκεμβρίου 2020, σκ. 103.

⁴² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση στην υπ' αριθμ. E-005103/2021 ερώτηση, 25 Ιανουαρίου 2022.

⁴³ Βλ. και ΣΤΠ, Διερεύνηση αναφοράς σχετικά με τη μη καταγραφή δεύτερης μεταγενέστερης αίτησης, 308320/2331/2022, 17 Ιανουαρίου 2022.

⁴⁴ Ενδεικτικά, 18^η ΕπΠροσ 165176/2021, 5^η ΕπΠροσ 202789/2021, 5^η ΕπΠροσ 202946/2021, 7^η ΕπΠροσ 249361/2021, 7^η ΕπΠροσ 249386/2021, 12^η ΕπΠροσ 281102/2021.

⁴⁵ Ενδεικτικά, 11^η ΕπΠροσ 2075/2021, 11^η ΕπΠροσ 67923/2022. Βλ. HIAS & Equal Rights Beyond Borders, *Refugees in legal limbo*, 18 Ιουνίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3geDRLl>.

⁴⁶ Άρθρο 18, περ. ζ' Ν 3907/2011.

⁴⁷ ΔΕΕ, C-924/19 και C-925/19 FMS κατά Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, 14 Μαΐου 2020, σκ. 115.

⁴⁸ ΔΠρΑΘ 113/2020, ΔΠρΑΘ 127/2020, ΔΠρΑΘ 410/2020, Δελτίο Νομολογίας Ασύλου 1/2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3ovtJ6f>.

⁴⁹ Αιτ. σκ. 4 Εγκυκλίου 112808/2021, 7 Ιουλίου 2021.

Καθίσταται προφανές ότι η πρακτική αυτή της έκδοσης διαταγής επιστροφής με οικειοθελή αναχώρηση άνευ προορισμού, παραβιάζει κατάφωρα το διεθνές, ενωσιακό και εθνικό δίκαιο περί διεθνούς προστασίας, ενώ ταυτόχρονα στερεί από τα βασικά τους δικαιώματα στην Ελλάδα ανθρώπους που τη δικαιούνται, θέτοντάς τους στο περιθώριο της κοινωνίας, σε καθεστώς ομηρίας και καταδικάζοντάς τους σε συνθήκες εξαθλίωσης και απόγνωσης.

Οι θεσμικές ευθύνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουσα αποκλειστική αρμοδιότητα για την επιβολή του ενωσιακού δικαίου, έχει δεχθεί εντός του τελευταίου έτους τουλάχιστον τέσσερις γραπτές ερωτήσεις Ευρωβουλευτών αναφορικά με το σύννομο της εφαρμογής της «ασφαλούς τρίτης χώρας» από τις ελληνικές αρχές, εκ των οποίων τρεις (υπ' αριθμ. P-000604/2021, E-004131/2021 και E-005103/2021) ειδικά επί του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου. Παρόμοιες ερωτήσεις έχουν απευθυνθεί από Ευρωβουλευτές προς την Επιτροπή προφορικώς⁵⁰ και με επιστολές.⁵¹

Η Επιτροπή έχει, επίσης, δεχθεί τουλάχιστον τρεις καταγγελίες (υπ' αριθμ. CHAR(2021)02261, CHAR(2021)02274 και CHAR(2021)02994) από αιτούντες άσυλο για παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου, απορρέουσες από την κακή μεταφορά και εφαρμογή του αρ. 38 της Οδηγίας από τις ελληνικές αρχές. Η μία εξ αυτών αναφέρεται ρητώς και στην παραβίαση του αρ. 38, παρ. 4 της Οδηγίας.

Προσέτι, με επιστολή που απέστειλε η ίδια η Επιτροπή τον Μάρτιο του 2021 προς τις ελληνικές αρχές μέσω του συστήματος προκαταρκτικής διερεύνησης θεμάτων εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου «EU PILOT», επεσήμανε σχετικά με το αρ. 38 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, ότι «η διάταξη δεν έχει μεταφερθεί πλήρως στην εθνική νομοθεσία».⁵²

Η Επιτροπή επαναλαμβάνει σταθερά, στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου, ότι «θα συνεχίσει να παρακολουθεί τη μεταφορά και εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου για το άσυλο και τις επιστροφές και επαναλαμβάνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δρουν σε πλήρη συμμόρφωση με το σχετικό διεθνές και ενωσιακό δίκαιο»⁵³ και ότι «δεν θα διστάσει να κινησει διαδικασίες επί παραβάσει» σχετικά με παραβιάσεις του κεκτημένου για τις επιστροφές.⁵⁴ Αδυνατεί, ωστόσο, να παράσχει μέχρι σήμερα οποιαδήποτε πληροφορία αναφορικά με τα μέτρα που λαμβάνει για να επιτευχθεί η συμμόρφωση των ελληνικών αρχών με το ενωσιακό δίκαιο.

Στο ίδιο διάστημα, η ελληνική κυβέρνηση όχι μόνο συνεχίζει τις κατάφωρες παραβιάσεις των κανόνων δικαίου που εκτέθηκαν ανωτέρω, αλλά έχει νομοθετήσει τον χαρακτηρισμό

⁵⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Exchange of views on the situation in Greek islands*, 27 Ιανουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/33WS4e6>.

⁵¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιστολή υπ' αριθμ. D(2022)3974, 10 Φεβρουαρίου 2022, Ευρωβουλευτής Tineke Strik, Επιστολή προς τους Επιτρόπους Μαργαρίτη Σχοινά και Ylva Johansson, 26 Μαΐου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3g5Kksv>.

⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επιστολή υπ' αριθμ. EUP(2021)9874, 4 Μαρτίου 2021.

⁵³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση στην υπ' αριθμ. E-004183/2021 ερώτηση, 6 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3u92Ulm>.

⁵⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απάντηση στην υπ' αριθμ. P-005159/2021 ερώτηση, 19 Ιανουαρίου 2022, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3oα6Zs6>.

της Τουρκίας ως «ασφαλούς τρίτης χώρας» με την ΚΥΑ 42799/2021 και εισαγάγει περαιτέρω περιορισμούς στην πρόσβαση των ενδιαφερομένων σε διαδικασίες ασύλου με τον Ν 4825/2021 και την ΚΥΑ 472687/2021, αγνοώντας πλήρως τα αιτήματα και στοχευμένες προτάσεις στη δημόσια διαβούλευση για την ευθυγράμμιση, τουλάχιστον, του εθνικού δικαίου με τις Οδηγίες.⁵⁵ Οι κινήσεις αυτές καταδεικνύουν άνευ αμφιβολίας την απροθυμία της κυβέρνησης να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της και καθιστούν απρόσφορη την όποια προσπάθεια θεραπείας των συστηματικών αυτών παραβιάσεων δια της άτυπης ή διπλωματικής οδού.

Για τους λόγους αυτούς, η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) και η PRO ASYL καλούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε άμεση κίνηση διαδικασιών επί παραβάσει κατά της Ελλάδας για παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου για τη διεθνή προστασία που αποτελεί κερτημένο της Ένωσης, καθώς και του ενωσιακού δικαίου για το άσυλο και δη της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

---

⁵⁵ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, «Greece's Parliament should align the deportations and return bill with human rights standards», 3 Σεπτεμβρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3AKokwF>.

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνα Καλαμπόκα 30
82131 Χίος, Ελλάδα
+30 22711 03721
info@rsaegean.org
<http://rsaegean.org/>

**stiftung
PRO ASYL**

Ίδρυμα PRO ASYL

P.O. Box 16 06 24
Φρανκφούρτη 60069, Γερμανία
+49 69 2423150
europa@proasyl.de
<http://proasyl.de>